

HYGGESTUND

Kort enakter

© Kaj Himmelstrup

*

Personerne:

FADEREN

MODEREN

BARNET

En nødvendig fodnote: I de skuespil, der har kønsrollerne som tema, medvirker der så godt som aldrig børn. Det skyldes formentlig to forhold: at de fleste dramatikere er mænd, og at børn er en pestilens på scenen, fordi de stjæler opmærksomheden fra de voksne skuespillere. De næste sider er et forsøg på at indhente det forsømte. Derfor er det nødvendigt med et par ord om det tiårige barn, der har hovedrollen. Det skal spilles af en voksen mand eller kvinde. Eftersom stykket er en groteske, skal han eller hun være klædt som et barn, men ikke så det virker som en karikatur. For eksempel vil matrostøj eller tilsvarende påklædning, der rykker ham eller hende ud af vores egen tid, være malplaceret. Rollen må heller ikke spilles med barnestemme eller andre udvendige virkemidler, det vil kun gøre ham eller hende barnagtig. Personen skal tages alvorligt som den velovervejede oprører, der bor i de bedste børn.

BARNET:

Hør nu her, far ...

FADEREN:

Jeg har ikke tid, det må ...

BARNET: *samtidigt*

... har ikke tid, det må jeg forstå, og det ved jeg godt far. Du har aldrig tid, derfor kan det lige så godt være nu.

FADEREN:

Ja men jeg har jo sagt, at ...

BARNET: *samtidigt*

... har jo sagt, at det må vente, det ved jeg også godt. Det skal det altid bla, bla..

FADEREN: *til moderen*

Kan du ikke - ?

MODEREN:

Mig?

BARNET:

Altså far, nu må du holde op med de der flugtmekanismer. Du må se at blive voksen.

FADEREN:

Skal det absolut være i dag?

BARNET:

Det er en god dag at blive voksen på. Solen skinner.

FADEREN:

Du aner ikke, hvor træt jeg er.

BARNET: *samtidigt*

... aner ikke, hvor træt du er, og du har ikke læst avisen.

FADEREN:

Jeg er lige kommet hjem fra et stressende arbejde, særdeles stressende.

BARNET: *samtidigt*

... et stressende arbejde, særdeles stressende, men du har sgu da fået din kakaomælk med whisky.

FADEREN:

Med hvad??

BARNET:

Kakaomælk med whisky.

FADEREN:

Jeg aner ikke, hvad du taler om.

BARNET:

Altså, far - fire fingre whisky, kakaomælk for resten.

FADEREN:

Det passer ikke.

BARNET:

Tag det roligt, det bliver mellem os tre. I skolen fortæller jeg altid, du er et mønstereksempel. Min far bærer kakaomælk hver dag, når han kommer hjem fra arbejde, siger jeg. Ikke et ord om whiskyen. De skal ikke have noget at løbe med.

FADEREN: *til moderen*

Har du fortalt - ...

BARNET:

Det var det her med kønsrollerne, far. Nu hvor du for en gangs skyld er begyndt at høre efter.

FADEREN:

Vil du snakke om kønsroller? Herre jemini.

BARNET:

Det har jeg ventet på længe.

FADEREN:

Det var noget, man talte om i firserne og halvfemserne, min dreng. Den debat er død og borte. Vi lever i et nyt årtusinde. ... *Til moderen* ... Ikke også?

MODEREN:

Jo jo, Windows 7

BARNET:

Jeg vil gerne have den genoptaget.

FADEREN:

Hvilken en?

BARNET:

Kønsrolledebatten.

FADEREN: *til moderen*

Hvad går der af ham? ... *Til Barnet*: Lille skat. Er der nogen, der har trådt på din ødipusser, hvad?

BARNET:

Skulle det være morsomt? Hvis du tænker dig om, så ved du jo udmærket, at når man taler til børn og gerne vil forstås, så er sarkasme ikke det mest velegnede middel. Men for at begynde et sted, så kan vi jo tale om det, du kalder kvindefrigørelsen.

FADEREN:

Vil du påstå det interesserer dig?

BARNET:

Javist.

FADEREN:

For min skyld ingen alarm. Jeg har et helt afslappet forhold til kvindebevægelsen. ... *Til moderen*... Ikke

også?

MODEREN:

Det er som man tager det.

BARNET:

Jeg har aldrig forstået, hvorfor det hed kvindefrigørelsen. Jeg mener, sådan som jeg oplevede det, så handlede det om, at familien satte arbejdstiden op fra 48 timer om ugen til 75.

FADEREN:

Der er vist noget der, du ikke har fattet. Det der skete var at din mor fik ligestilling. ... *Til moderen* ... Ikke også?

MODEREN:

De satte også tempoet op. Og strøg kaffepausen.

FADEREN:

Hun blev frigjort. Hun kom ud af det snærende patriarkat. Hun fik de samme rettigheder som vi andre har haft siden stenalderen Hun kom ud i tilværelsen, ud til os.

BARNET:

Ud til dig.

FADEREN:

Netop. Hun blev ligestillet. ... *Til moderen* ... Jeg tror sgu barnet begynder at forstå.

MODEREN:

De kommer hele tiden med stopuret. Pang, pang, cost-benefit.

BARNET:

Og jeg blev sat i dagpleje.

FADEREN:

Hvad ellers?

BARNET:

Det er der ikke ret meget frigørelse i.

FADEREN:

Frigørelse?

BARNET:

Ja. For mig.

FADEREN:

Er der nu også noget i vejen med dagplejen? Den var ellers dyr nok, det kan jeg godt fortælle dig. Den kostede det hvide ud af øjnene.

BARNET:

Det kan du altså ikke bebrejde mig, det var dit eget valg. Og det var mig, der betalte omkostningerne.

FADEREN:

Omkostningerne!

BARNET:

Ja da. Den der kvindefrigørelse, den havde sgu da store konsekvenser for mig, men du var ligeglad.

FADEREN:

Hold da kæft, du var to måneder.

BARNET:

Du var fuldstændig ligeglad.

FADEREN:

Vel var jeg ej. Tror du måske ikke den havde konsekvenser for mig, hvad? Det kan jeg lige love for. Det var mændene, der betalte for kvindefrigørelsen, min dreng/pige, ikke dig. Der gik simpelt hen kludder i manderollen og ...

BARNET: *afbryder*

og alt det klynk der. Men det, I betalte, det var pebernødder i forhold til den regning, vi andre fik.

FADEREN:

Nu skal du ikke fordreje kendsgerningerne. Det var en glimrende dagplejemor, selv om hun var sort.

BARNET:

Javist, jeg holdt også meget af dem alle sammen.

FADEREN:

Ja tak, nu skal du ikke give din mor dårlig samvittighed, vel?

BARNET:

Det har hun haft i ti år. I modsætning til dig.

FADEREN:

Ti år? ... *Til moderen* ... Har vi virkelig haft ham i ti år?

MODEREN:

Aktieudbyttet stiger, men reallønnen - den falder.

FADEREN:

Som tiden dog går.

BARNET:

Jeg beklager mig ikke over dagplejen. Jeg fik både vådt og tørt og hvad man ellers kan forlange for 3000 om måneden. Sort.

FADEREN:

Nå dog.

BARNET:

Men jeg savnede naturligvis en mors ømhed.

FADEREN: *til moderen*

Der ser du.

MODEREN:

Stress, stress. Man må stå op i bussen både ud og hjem.

BARNET:

Og en fars opmærksomhed. Det burde jeg selvfølgelig have sagt for længst, men det er altså de færreste dagplejebørn, der er i stand til at gennemføre en personlig behovsanalyse. Det lærte vi først i børnehaven.

FADEREN:

Det er rigtigt. Det var der du blev helt umulig. ... *Til moderen* ... Kan du huske det?

MODEREN:

Jeg har også fået en museskade.

FADEREN:

De der såkaldte pædagoger, de var fanme i stand til at sætte lus i skindpelsen. De blandede sig i opdragelsen, gjorde de, ustandselig.

BARNET:

De var døds nøgne, Bimmer og Ali og Ürgül. For ikke at tale om Gokke og Hilda og Muhammed og alle dem, der kun var der på gennemtræk. Hej, Flimmer, er du der også i morgen?

FADEREN:

Nu må du altså holde op.

BARNET:

Du kan i hvert fald ikke tillade dig at kritisere dem. Det var deres lavtløn, der financierede det, du kalder kvindefrigørelsen.

FADEREN:

Nu er du for langt ude.

BARNET:

Du er økonom, mand, det må du da have gennemskuet. Det var det der lavtlønsproletariat der holdt kvindefrigørelsen kørende, og det er det stadig.

FADEREN:

Vi vil ikke høre det der. ... *Til moderen* ... Vil vi vel?

MODEREN:

Ikke bare en museskade. Ondt i nakken får man også.

BARNET:

Men det med pengene er sådan set det mindste af det. Nedbrydningen af personligheden, det var værre. Du ved, evnen til følelsesmæssig kontakt med andre mennesker, ikke sandt? Den røg. Giv mig et knus, Flimmer - nå er han her ikke mere?

FADEREN:

Du havde da mor og mig.

BARNET:

Du tænker på det daglige hækkeløb gennem Netto? Aftenfodringen foran flimmerkassen, hvor vi sad og skulle holde kæft? Det kan vi da godt træde i, hvis du har lyst. Indkøbsvognen fuld af sprut og smøger, og når jeg så bad om hundeputter ... pang, pang ... hold kæft din møgunge. Men jeg synes hellere, vi skal springe frem til det tidspunkt, hvor jeg blev for gammel til fritterburet og måtte begynde som nøglebarn. Har du nogen sinde været nøglebarn, far?

FADEREN:

Ikke ligefrem nøglebarn.

BARNET:

Så kender du ikke fornemmelsen. En vintermorgen, når den snærende snor bliver lagt om halsen på en, og den kolde nøgle glider ned bag undertrøjen. Det kan du ikke forestille dig, vel?

FADEREN:

Det kan jeg måske nok.

Fra barnets hånd hænger der pludselig en nøgle i en snor og svinger truende.

FADEREN:

Det kan jeg sagtens.

BARNET:

Du har ikke lyst til at prøve?

FADEREN:

Ellers tak. Jeg kan godt forestille mig det.

BARNET:

Du er en typisk intellektuel, far. Du tror, du kan klare det hele med ord inde i hovedet. Hvad med at føle det? På kroppen?

FADEREN:

Det er ikke nødvendigt.

BARNET:

På sjælen?

FADEREN:

Slet ikke.

BARNET: *Til moderen*

Hvordan har han det med følelser? Er han bange for dem?

MODEREN:

Weekenden, den siger bare pist væk på et øjeblik.

FADEREN:

Følelser? Hvor får han alle de underlige ord fra?

BARNET: *lægger snoren om halsen på faderen*
Kan du mærke, hvordan det er ... ikke at være bundet til nogen, men kun til en nøgle?

FADEREN:

Du er meget teatralisk, min dreng.

BARNET:

Det er en snærende fornemmelse, ikke sandt? ... *Han strammer snoren.*

FADEREN:

Nu går du vel ikke til yderligheder, vel? ... Vi er dog i familie. ... *Barnet strammer snoren yderligere.* ... Det er ikke retfærdigt, det der. ... *Barnet strammer snoren endnu mere.* ... Hvorfor er det kun mig?

BARNET:

Det var dig, der fik mor ud i tilværelsen. Din tilværelse.

FADEREN:

Det passer ikke. Hun ville selv. ... *Til moderen* ... Du ville selv, ikke også?

MODEREN: *bliver for første gang nærværende*
Hvad ville jeg?

FADEREN:

Ud i livet.

MODEREN:

I livet?

BARNET:

Det er ikke det han mener. Han mener tilværelsen.

MODEREN:

Kunne jeg vælge?

BARNET: *til faderen*

Der hører du. Men du fralægger dig bare ansvaret. Det er den melodi, du kan, ikke sandt?

FADEREN:

Hold så op med de beskyldninger, du vender tingene fuldstændig på hovedet.

BARNET:

Du burde have advaret hende. Den tilværelse, du sejler

rundt i, hvad handler den om? At holde lortet kørende til glæde for fondsbørsen. Dreje hjulene og fylde verden med fastfood og valium. ... *Til moderen* ... Hvad synes du? Var den verden virkelig værd at samle på?

MODEREN:

Det vidste jeg jo ikke.

FADEREN:

Du fik da en opvaskemaskine.

BARNET:

Velbekomme. ... *Til faderen* ... Og hvad gjorde du? Du trådte til side for kvindefrigørelsen og bukkede. Værsgo, kom inden for og bliv fanget i rotteræset. ... *Til moderen* ... Han kunne ikke være det bekendt, vel? ... *Til faderen* ... Du havde jo gennemskuet det, ikke sandt? Du vidste jo godt, at du skulle have forladt din tilværelse og have lavet en helt anden, sammen med hende der ... på helt andre værdier.

FADEREN:

Altså ... hør nu her ...

BARNET:

Men det sagde du aldrig. Du sagde ingenting, vel? ... *Barnet strammer snoren om halsen.* ... Og gjorde endnu mindre.

FADEREN:

Yrk.

BARNET:

Sikken et samfund, vi kunne have fået. Blødt og varmt og rundt. Hvad fik vi? Opbevaring fra syv til sytten uden kærtegn.

FADEREN:

Rhhhhrrrrrrhhhhrrr ...

BARNET:

Herregud, mand, du har vidst det i årevis. Det var den modsatte vej, vi skulle. Du ville bare ikke. Så jeg blev som jeg blev. En selvglad egoist, der ikke kan føle noget for sin far. ... *Til moderen* ... Sorry, Mum. ... *Snoren strammes helt og faderen falder sammen.*

MODEREN:

Jamen dog. Er han død?

BARNET:

Aner det ikke.

MODEREN:

Så vis dog lidt medfølelse.

BARNET:

Herregud, jeg kendte ham jo ikke.

MODEREN:

En enkelt tåre kan du vel ofre.

BARNET:

Hvorfor? Skylder jeg ham noget?

MODEREN:

Du har da set ham.

BARNET:

En enkelt gang i forbifarten, og hvad så?

MODEREN:

Du skal arve ham.

BARNET:

Nej tak.

MODEREN:

Du kan ikke blive fri.

BARNET:

Hvad kan jeg ikke?

MODEREN:

Landet er dit.

BARNET:

Ellers tak, det er sprøjtemalet med salmonella, der er kræfthuller i ozonlaget og orm i demokratiet. Orm!
Hvad skal jeg med det?

MODEREN:

Du kunne godt tale ordentligt til din gamle mor. Jeg er ensom.

BARNET:

Naturligvis.

MODEREN:

Du hører ikke ordentligt efter.

BARNET:

Skal jeg det?

MODEREN:

Jeg sagde jeg var ensom.

BARNET:

Det har du selv bedt om.

MODEREN:

Går du?

BARNET:

Hvorfor skulle jeg blive? Giv mig bare én grund.

MODEREN:

Jeg bliver gammel. Jeg skal passes.

BARNET:

Hold da kæft, mand. Følger du slet ikke med tiden,

hvad? Passes? Ha! Det var noget man gjorde i gamle dage, dengang tid kunne fås for en femøre. Det gør vi ikke mere. Det kan ikke svare sig, du giver røde tal på bundlinien.

MODEREN:

Hvad skal jeg så?

BARNET:

Du skal skrottes.

MODEREN:

Hvad skal jeg?

BARNET:

Skrottes.

MODEREN:

Det er ikke retfærdigt.

BARNET:

Det er nationaløkonomi. Djøfferne har vedtaget det. Enstemmigt. Der er ikke noget at diskutere.

FADEREN: *rejser sig på albuen*

Selvfølgelig er der det.

BARNET:

Du er død.

FADEREN:

Det er noget du tror, min dreng. Man kan ikke slå sin far ihjel. Han sidder i centralnervesystemet for evigt, siger Freud. Og der sidder han godt. Så nu skal jeg sige dig noget.

BARNET:

Nej tak.

FADEREN:

Jo tak. Rent personligt har jeg ikke noget imod, at din

mor skal skrottes. Men ærlig talt - det lyder ikke næstekærligt.

BARNET:

Hvadfor noget kærligt?

FADEREN:

Næstekærligt.

BARNET:

Det ord kender jeg ikke. *Til moderen ...* Er det et han skulle have lært mig?

MODEREN:

Det tror jeg ikke. Det er græsk. Det er første gang han bruger det.

BARNET: *til faderen*

Og du taler om underlige ord. Det eneste ord jeg har lært af dig i mit alt for lange liv som barn, det er mig, mig, mig. ... *Han/hun går.*

MODEREN:

På gensyn.

BARNET: *på vej ud*

Rend mig i røven. *Han/hun går ud.*

MODEREN:

Hvad har vi gjort galt?

FADEREN:

Hvad har du gjort galt?

MODEREN:

Mig?

FADEREN:

Du er hans mor.

MODEREN:

Du er hans far.

FADEREN:

Kom ikke her. Jeg er død. Som en ægte martyr.

Han lægger sig.

MODEREN:

Vil du have en kop kaffe?

FADEREN:

Hvis du laver den.

Tæppet falder skånsomt.

Har du fået lyst til at læse flere af mine stykker, er flere af dem udgivet i bogform af DRAMA, andre af SAXO.dk

Har du lyst til at sende mig en kommentar til 'Hygestund', kan det gøres via e-mail på adressen kaj.himmelstrup@mail.tele.dk